

**НАҚШИ ПЕШВОИ
МИЛЛАТ ЭМОМАЛӢ РАҲМОН
ДАР РУШИДИ ФАЪОЛИЯТИ
НОШИРӢ**

Амонулоев Сабурхон Орифовч, муаллими
кафедраи фанҳои гуманитарӣ ва
китобиносии МДТ “ДДХ ба номи
акад.Б.Гафуров” (Тоҷикистон, Хуҷанд)

**РОЛЬ ЛИДЕРА
НАЦИИ ЭМОМАЛИ РАХМОНА
В РАЗВИТИИ ИЗДАТЕЛЬСКОГО
ДЕЛА**

Амонулоев Сабурхон Орифович,
преподаватель кафедры гуманитарных
дисциплин и книговедения ГОУ “ХГУ имени
акад. Б.Гафурова” (Таджикистан, Худжанд)

**THE ROLE OF LEADER OF
NATION EMOMALI RAHMON
IN THE DEVELOPMENT OF
PUBLISHING AFFAIRS**

Amonuloev Saburkhon Orifovich, lecturer of the
department of humanities and bibliography under
the SEI “KhSU named after acad. B. Gafurov”
(Tajikistan, Khujand),
E-mail: saburhon.orifi@mail.ru

Вожаҳои калидӣ: Пешвои миллат, фаъолияти ноширӣ, нашириёт, матбаа, нашир, китоб, кӯдакон, наврасон, адабиёти бачагона, истиқлолият

Дар мақола дар заминаи суҳанрониҳои Президенти мамлакат Эмомалӣ Раҳмон масъалаҳои марбут ба нашири китоб барои кӯдакону наврасон дар даврони соҳибистиқлолии Тоҷикистон мавриди баррасӣ қарор гирифтааст. Қайд мегардад, ки дар даврони истиқлол тавассути ғамхориҳои пайвастаи Пешвои миллат ба рушиди фаъолияти ноширӣ, бахусус таъбу нашири китобҳо барои кӯдакону наврасон ва тарғибу таъвиқи китобхонӣ тавачҷӯҳи хосса зоҳир карда шуд ва Президенти мамлакат дар мулоқотҳои ҳеш бо зиёиёни кишвар пайваста даъват ба амал меоранд, ки аҳли илм, шоирону нависандагон дар асарҳои худ ҳарчи беҳтару беитар ҳақиқати воқеии ҳаёти ҷомеа, бахусус дастовардҳои даврони истиқлолро воқеъабинона тасвир намуда, тавассути осори бадеӣ дар замири насли наврас эҳсоси баланди ватандӯстӣ, ҳисси худшиносиву худогоҳии миллиро парвариши намоянд. Ҳамзамон дар мақола ишора шудааст, ки мувофиқу созгор намудани фаъолияти муассисаҳои таъбу нашир ба шароит ва талаботи даврони истиқлол қабл аз ҳама коркарди заминаҳои ҳуқуқии соҳаро тақозо кард ва дар ин робита таҳияву ба тасвир расидани силсилаи санадҳои меъриву ҳуқуқӣ барои ба танзимдарории фаъолияти ноширӣ мусоидат намуд. Инчунин дар мақола бо истифода аз маълумоти оморӣ маҳсулоти чопии нашириётҳои давлатӣ ва хусусӣ дар ҳар як давраи таърихӣ мувофиқи мазмун, жанр ва теъдоди нашир тасниф карда шудаанд. Ба андешаи муаллиф бо дарназардошти имконоти молиявӣ ва таҷҳизотии муассисаҳои таъбу нашир бо технологияи муосири ноширӣ сол то сол сатҳу сифати чопи китобҳо беҳтар шуд ва аз нигоҳи мазмуну муҳтаво, ороиши бадеӣю полиграфӣ маҳсулоти чопии нашириёту матбааҳои ҷумҳурӣ мувофиқ ба талаботи стандартҳои ҷаҳонӣ дар озмуну намоишҳои байналмилалӣ китоб иштирок карда, соҳиби шохҷоизаву дипломҳо гаштаанд.

Ключевые слова: Лидер нации, издательское дело, издательство, типография, издание, книга, дети, подростки, детская литература, независимость.

В статье на основе выступлений Президента страны Эмомали Рахмона рассматриваются вопросы, связанные с изданием книг для детей и подростков в период независимости Таджикистана. Отмечается, что в период независимости, благодаря постоянной заботе Лидера нации, особое внимание уделялось развитию издательской деятельности, особенно изданию книг для детей и подростков и популяризации чтения. На встречах с интеллигенцией страны Президент страны постоянно призывает ученых, поэтов и писателей лучше и реалистичнее отражать в своих произведениях реалии общественной жизни, особенно достижения независимости, и посредством художественного слова воспитывать у подрастающего поколения чувство национального самопознания и самосознания. При этом в статье отмечается, что адаптация издательств к условиям и требованиям периода независимости, прежде всего, потребовала создания правовой базы отрасли, и в этой связи разработка и принятие серии нормативно-правовых актов способствовали регулированию издательской деятельности.

Также, используя статистические данные, в статье классифицируются публикации государственных и частных издательств в каждый исторический период по содержанию, жанру и количеству публикаций. По мнению автора, с учетом финансовых возможностей и оснащения издательств современной издательской техникой, уровень и качество книгоиздания из года в год

уллучиались. По содержанию, художественному и полиграфическому оформлению печатная продукция издательств и типографий страны соответствовала требованиям международных стандартов и участвовала в международных книжных конкурсах и выставках, отмечена призами и дипломами.

Key words: *Leader of Nation, publishing affairs, publishing-house, printing-house, edition, book, children, teenagers, children`s literature, independence*

Proceeding from the President`s speeches of our country Emomali Rahmon the author of the article dwells on the issues concerned with books publication for children and adolescents referring to the period of Tajik independence. It is underscored that during the relevant period thanks to the constant care of the Leader of Nation special attention was paid to the development of publishing activities, especially children`s and adolescents` books publication and reading promotion. At meetings with the intelligentsia of the country, the President of our country constantly calls on scientists, poets and writers to better and more realistically reflect in their works realities of public life, namely the achievement of independence and through the artistic word to educate the younger generation with a sense of national self-knowledge and self-awareness, upon the whole. At the same time, the article notes that publishing-houses adaptation to the conditions and requirements of the period of independence, first of all, required the creation of a legal framework for the industry and in this regard, the development and adoption of a series of legal acts contributed to the regulation of publishing activities. Adducing the statistical data the author of the article classifies the publications of public and private publishing-houses in each historical period by content, genre and number of publications as well. In conformity with the author`s opinion financial possibilities and equipping publishing-houses with modern publishing equipment and the level and quality of book publishing improved from year to year being taken into account as well. In terms of content, artistic and printing design, the printed products of the country`s publishing-houses and printing-houses met the requirements of international standards and participated in international book competitions and exhibitions awarded prizes and diplomas.

Дар даврони истиқлол ба нашри китоб ва таъмини аҳоли ба ғизои маънавӣ, бахусус ба нашри осори гуногунмазмуну ба шавку завқи кӯдакону наврасон созгор тадбирҳои мушаххас андешида шуданд. Албатта, мувофиқу созгор намудани фаъолияти муассисаҳои таъбу нашр ба шароит ва талаботи даврони истиқлол қабл аз ҳама коркарди заминаҳои ҳуқуқии соҳаро тақозо намуд. Дар ин робита таҳияву ба тасвиб расидани аввалин қонун доир ба соҳаи фаъолияти нашри, аз қабиле Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таъбу нашр», ки аз 27 декабри соли 1993 интишор ёфт, барои ба танзимдарории фаъолияти ношири мусоидат намуд. Ин қонунро қонуни нав таҳти унвони «Дар бораи фаъолияти ношири ва полиграфӣ» аз 23 июли соли 2016, №1327 иваз кард. Ҳамзамон фаъолияти матбуоти даври ва дигар воситаҳои ахбори оммаи кишвар тавассути Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи матбуот ва дигар воситаҳои ахбори омма», ки ҳануз 14 декабри соли 1990 қабул гардида, ба он солҳои 1992, 1996, 1997, 1999, 2002 тағйиру иловаҳо ворид шудааст, ба танзим даровард ва ин қонун аз 19 марти соли 2013 таҳти унвони қаблӣ аз қониби Парлумони ҷумҳурӣ аз нав қабул карда шуд. Ин санадҳои меъёриву ҳуқуқӣ имкон доданд, ки қабл аз ҳама асноди коргузори матбуату нашриётро тибқи талаботҳои Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи забони давлатӣ» ба роҳ монда шаванд ва ҷиҳати беҳтар намудани фаъолияти муассисаҳои таъбу нашр ва рушди минбаъдаи онҳо тадбирҳои мушаххас андешида шаванд.

Дар солҳои аввали соҳибистиқлолии кишвар ҷанги таҳмили шаҳрвандӣ ба илму маориф ва фарҳанги миллӣ зарбаи ҷонкоҳ зада, ба рушди онҳо монеаҳои зиёд эҷод кард. Дар ин бобат Президенти мамлакат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар суханронии хеш дар таҷлили Рӯзи дониш, дарси сулҳ ва оғози соли нави таҳсил (01.09.2016) аз ҷумла ҷунин ишора карданд: «Бояд гуфт, ки баъди воқеаҳои даҳшатбори ҷанги таҳмили шаҳрвандӣ дар солҳои навадуми асри гузашта маорифи мо пурра фалаҷ гардида, дар минтақаҳои шарқӣ ва ҷанубии кишвар биноҳои таълимӣ ва инфрасохтори асосии соҳа қариб ба нестӣ расида буд. Масалан, танҳо дар водии Вахш садҳо муассисаи таълимӣ хароб гардида, садҳо ҳазор чилд китобҳои дарсӣ ва бадеӣ, ки дар китобхонаҳои мактабҳо нигоҳдорӣ мешуданд, сӯзонида шуданд. Ҳамин гуна вазъият дар баъзе ноҳияҳои тобеи марказ низ такрор ёфта, дар натиҷа ба соҳаи маориф, дар маҷмӯъ, беш аз як миллиард сомонӣ хисорот ворид карда шуд. Баъзе китобҳои нимсӯхтаву захмин, ки аз оташи сӯзони ҷанг боқӣ мондаанд, то ҳол ҳамчун нишонаи нангини давраи бесарусомониҳо ва худсӯзиҳо нигоҳдорӣ шуда, ба сифати сабақи пурфочиаи даврони ҷанги бародаркуши шаҳрвандӣ муаррифӣ мешаванд»[6].

Оқибатҳои ноҳуши ҷанги шаҳрвандӣ ба рушди тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷомеа, бахусус соҳаҳои илму маориф ва фарҳанги кишвар таъсири манфӣ расонид. Аз ҷумла қори соҳаи таъбу нашри

кишвар низ фалаҷ гардид. Дар натиҷа ҳам теъдоди номгӯи китобҳо ва ҳам теъдоди нусхаи онҳо кам шуд. Ҳамзамон маводи чоп қимат шуда, қоғаз ва дигар маҳсулоти полиграфӣ бо нархи гарон аз хориҷи ҷумҳурӣ ворид гаштанд. Дар баробари ин бештари таҷҳизоти полиграфӣ кӯҳнаву фарсуда шуда, ба таъмири фаврӣ ниёз доштанд. Аз ин рӯ, нақшаи нашри китобҳо ба таъхир гузошта шуд ва баъзе матбааву нашриётҳо фаъолияти худро қатъ карданд. Масалан, вазъи ногувори муассисаҳои таъбу нашр дар ҳисоботи Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2001 чунин арзёбӣ шудааст: «Мутаассифона, вазъи имрӯзаи матбааву чопхонаҳои ҷумҳурӣ ҷавобгӯи тақозои полиграфияи муосир набуда, маводе, ки онҳо ба таъби мерасонанд, бозоргир нест ва талаботи муштариёро қонеъ намеkunанд. Дастгоҳу дигар таҷҳизоти полиграфияи тамоми матбааҳо, алалхусус, матбааҳои ҷумҳурӣ кӯҳнаву фарсуда шудаанд ва чандин сол аст, ки ягон дастгоҳи нав ва қисмҳои эҳтиётӣ барои онҳо харидорӣ нашудааст» [11, с.46].

Барои ислоҳи вазъи вучуддошта аз ҷониби Ҳукумати мамлакат як қатор тадбирҳои зарурӣ андешида шуданд. Аз ҷумла бо қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 07.09.2001, №425 «Барномаи давлатии рушди саноати полиграфӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2002-2006», аз 03.06.2006, №239 «Барномаи давлатии тайёр кардани кадрҳои соҳибхтисоси соҳаи фарҳанг, санъат ва таъбу нашр барои солҳои 2007-2010», аз 02.12.2009, №653 «Барномаи компютерикунонии муассисаҳои давлатии нашриявии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2013», аз 28.05.2009, №307 «Барномаи татбиқи Консепсияи сиёсати давлатии иттилоотии Ҷумҳурии Тоҷикистон» қабул шуда, барои тақвияти фаъолияти муассисаҳои нашриявии кишвар мусоидат карданд.

Илова бар ин, дар даврони истиқлол тавассути ғамхориҳои пайвастаи Пешвои миллат ба рушди фаъолияти ноширӣ, бахусус таъбу нашри китобҳо барои кӯдакону наврасон ва тарғибу ташвиқи китобхонӣ таваҷҷуҳи хосса зоҳир карда шуд. Дар мулоқотҳои хеш бо зиёиёни кишвар Президенти мамлакат пайваста даъват ба амал меоранд, ки аҳли эҷод, шоирону нависандагон дар асарҳои худ ҳарчи бехтару бештар ҳақиқати воқеии ҳаёти ҷомеа, бахусус дастовардҳои даврони истиқлолро воқеабинона тасвир намуда, тавассути осори бадеӣ дар замири насли наврас эҳсоси баланди ватандӯстӣ, ҳисси худшиносиву ҳудогоҳии миллиро парвариш намоянд. Роҷеъ ба ин масъала Роҳбари давлат ҳанӯз 20 марти соли 2001 ҳангоми суханронӣ дар мулоқот бо намояндагони зиёиёни мамлакат чунин қайд карданд: «Имрӯз барои хонанда асарҳои лозиманд, ки арзиши Истиқлолияти давлатӣ, ғояи худшиносии миллий, ватанпарастиву инсондӯстӣ, меҳнати ҳалолу зиндагии бошарофона, арзишҳои миллий ва умумибашариро талқин намоянд... барои кӯдакон, аз ҷумла кӯдакони то синни мактабӣ, китоб хеле кам чоп мешавад, кӯдакону наврасон аз сарчашмаҳои маънавий маҳруманд» [10]. Бо мақсади дастгирии молиявӣ соли 2002 аз хазинаи эҳтиётӣ Президенти мамлакат барои чопи 32 адад китобу маҷмӯаи адибони муосири тоҷик ва асарҳои бачагона 150 ҳазор сомонӣ чудо гардид ва ин китобҳо тариқи нашриёти «Адиб» ва ҶС «Матбуот» ба чоп расиданд, ки аз ин шумора 12 номгӯяш китобҳои бачагона мебошанд [12,с.14]. Нигарони Сарвари давлат аз камбудии китобҳо барои кӯдакони то синни мактабӣ ноширонро муваззаф гардонид, ки дар ҷалби адибону рассомон ҷиҳати таҳияву омодакунӣ ва интишори китобҳо барои ин гурӯҳи хонандагон тадбирҳо андешанд. Барои таъмини эҳтиётоти ба китобдоштаи кӯдакони то синни мактабӣ ва хонандагони синни хурди мактабӣ тӯли солҳои 2002-2006 аз ҷониби нашриётҳои «Маориф ва фарҳанг», «Адиб», «Нашриёти давлатии ба номи Раҳим Ҷалил», «Истиқбол», «Матбуот» чунин асарҳо: «Озода шав»-и Наримон Бақозода (5000 нусха), «Минии ҳамадон»-и Абдумалик Баҳорӣ (500 нусха), «Искандаркӯл»-и Давлати Даврон (1000 нусха), «Дастӣ модар»-и Шарофати Дониёр (500 нусха), «Афсонаи тиллонур»-и Латофат (1000 нусха), «Яккабурс»-и Убайд Раҷаб (1000 нусха), «Шоирон ва шоҳон»-и Низомии Арӯзии Самарқандӣ (1000 нусха), «Аз Баҳористон»-и Абдурахмони Ҷомӣ (1000 нусха), «Харбузаи барги най»-и Назар Табарзода (1000 нусха), «Қиссаи охуча»-и Насрулло Тӯйчизода (1000 нусха), «Парчами Тоҷикистон»-и Халифабобо Ҷумъазода (10000 нусха), афсонаҳои «Бедона ва рӯбоҳ» (500 нусха), «Дехқон ва хирс» (500 нусха), «Чоққан зери чоҳ» (500 нусха), «Фариштамоҳ» (10000 нусха) ва дигар китобчаву ҷузваҳо ба таъби расиданд.

Чунонки таҳлил нишон дод бештари китобҳо бо теъдоди аз 500 то 1000 нусха чоп шудаанд ва албатта бо чунин теъдод саривақт қонеъ намудани талаботи хонандагони бешумор ғайриимкон аст. Аз як ҷониб, кам нашр шудани китобҳо, аз ҷониби дигар, сари вақт ба дастӣ хонанда нарасидани онҳо ва дар ин робита фалаҷ гардидани фаъолияти нуктаҳои фуруши китоб боис гардиданд, ки ба ҳалли ин масоил аз ҷониби Ҳукумати ҷумҳурӣ таваҷҷуҳи хосса зоҳир карда шавад. Аз ҷумла, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар суханронии хеш дар мулоқот бо

намояндагони зиёиёни мамлакат (20.03.2004) аз вазъи ногувори савдои китоб ва ба мағозаҳои молҳои дигар табдил ёфтани дӯконҳои фурӯши китоб изҳори нигарони карда, барои ислоҳи вазъи баамаломата ба ҳамаи раисони вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо супориш доданд, ки дар давоми як сол дар маркази ҳар вилоят ва шаҳру ноҳияҳо як мағозаи китобфурӯшӣ бунёд намуда, ба истифода диҳанд. Ҳамзамон Президенти мамлакат таъкид карданд, ки «Фаромӯш набояд кард, ки миллати мо аз қадим китобдору китобхон буд ва ин анъанаро ҳифз карда, бояд идома диҳем» [8]. Дар ин робита, ба Ҳукумати ҷумҳури супориш дода шуд, ки бо мақсади рушди минбаъдаи воситаҳои ахбори умум ва таъмини мустақилияти онҳо, инчунин нашри рӯзномаву маҷаллаҳо, адабиёти бадеӣ, адабиёт барои бачагон, китобҳои илмиву техникӣ ва китобҳои дарсиро аз андозаи арзиши иловашуда озод намояд. Инчунин ба Вазорати молия супориш дода шуд, ки барои чопи китобҳои адибону олимони дар соли қорӣ аз Ҳазинаи эҳтиётии Президент 200 ҳазор сомонӣ чудо намояд» [8,с.295].

Бо дарназардошти имконоти молиявӣ ва таҷҳизотонии муассисаҳои таъбу нашр бо технологияи муосири ноширӣ сол то сол сатҳу сифати чопи китобҳо беҳтар шуд ва аз нигоҳи мазмуну муҳтаво, ороиши бадеӣю полиграфӣ маҳсулоти чопии нашриёту матбааҳои ҷумҳури мувофиқ ба талаботи стандартҳои ҷаҳонӣ дар озмуну намоишҳои байналмилалӣ китоб иштирок карда, соҳиби шохҷоизаву дипломҳо гаштаанд. Илова бар ин, ҳамасола аз ҷониби Президенти мамлакат маблағҳои муайян барои чопи китобҳои адибони кишвар чудо гардид, ки ин иқдоми наҷибонаи Роҳбари давлат ҷиҳати нашр намудани осори дархӯри замона пайваста мусоидат кард. Аз ҷумла дар ин хусус Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар суҳанронии хеш дар мулоқот бо намояндагони зиёиёни мамлакат (18.03.2005) чунин қайд карданд: «Бо мақсади чопи асарҳои адибону олимони аз Фонди захиравии Президент 228 ҳазор сомонӣ, аз Бучети давлатӣ 600 ҳазор сомонӣ чудо гардида, зиёда аз 70 номгӯй китоб ба таъ расид. Барои фароҳам овардани шароити мусоиди фаъолият барои аҳли эҷод ва густариши илму фарҳанг ва адабиёт Ҳукумати ҷумҳури мунтазам тадбирҳо меандешад. Аз ҷумла, барои чопи асарҳои илмиву адабӣ имсол аз Бучети давлатӣ як миллион сомонӣ чудо карда шудааст» [9]. Доир ба ин масъала баъд аз як сол дар мулоқоти навбатии худ бо намояндагони зиёиёни кишвар (18.03.2006) Президенти мамлакат таъкид карданд, ки «Солҳои охир нашри китобҳои адибон аз ҳисоби маблағҳои фонди захиравии Президент беҳтар шуд. Ин раванд дар оянда низ вусъат меёбад. Вале маблағҳои чудошударо ба манфиати адабиёт оқилона истифода бурдан, асарҳои сазоворро интихоб ва чоп кардан аз роҳбарони Иттифоқи нависандагон ва масъулону кормандони нашрияҳо муносибати ҷиддӣ мебоҳад. Имрӯз майдони суҳан барои аҳли эҷод фароҳ аст. Шумо асарҳои баландғоя эҷод намоед, онҳо албатта бо дастгирии Ҳукумат нашр хоҳанд шуд. Эҷоди асарҳои пурмазмун ва таблиқкунандаи арзишҳои волои миллӣю умумибашарӣ барои тарбияи кӯдакону наврасон хеле муҳим мебошад» [4,с.428].

Барои дар руҳияи худшиносӣ милли тарбия намудани насли наврас ва дар замири кӯдакону наврасон парвариш намудани ҳисси баланди ватандориву ватандӯстӣ ва гиромидошти арзишҳои волои милли таҳияву аз ҷониби нашриёти «Маориф ва фарҳанг» соли 2006 чоп шудани китобҷаҳо таҳти унвонҳои «Муқаддасоти Ватан» (10000 нусха), «Рамзҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» (30000 нусха), «Қаҳрамонони Тоҷикистон» (30000 нусха) хеле бамаврид ва саривақтӣ буд.

Ғамхориҳои пайвастаи Президенти мамлакат ҷиҳати чудо намудани маблағҳои муайян барои чопи асарҳои адибони тоҷик солҳои минбаъда низ идома ёфтанд. Аз ҷумла, «соли 2007 баъди вохӯрӣ бо зиёиёни мамлакат аз ҳисоби Фонди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 250 ҳазор сомонӣ чудо карда шуд, ки бо ин маблағ асарҳои Муъмин Қаноат, Лоик Шералӣ, Бозор Собир, Ато Ҳамдам ва дигарон ба теъдоди зарурӣ чоп гардиданд ва қисми зиёди онҳо ройгон ба муассисаҳои фарҳангӣ ва таълимӣ кишвар тақсим карда шуданд. Ташаббуси Роҳбари давлат дар ин самт солҳои баъдӣ низ идома ёфта, аз соли 2008 то соли 2019 бо ин мақсад беш аз ду миллион сомонӣ чудо гардид ва бо ин маблағҳо ҳамасола китобҳои адибони муосиру гузашта ба нашр расонда мешаванд. Ибтиқори дигаре, ки Роҳбари давлат ба ин мақсад амалӣ намуданд, чопи силсилаи осори ниёкон мебошад. Дар доираи ин иқдоми нек аз соли 2007 чопи «Аҳгарони адаб» дар панҷоҳ ҷилд ба роҳ монда шуд. То ба имрӯз бо ин мақсад муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон 1 миллиону 800 ҳазор сомонӣ чудо карданд ва нашриёти «Адиб» 38 ҷилди ин силсиларо аз чоп баровард» [7].

Дар пешгуфтори ҷилди якуми силсилакитоби «Аҳгарони адаб», ки бевосита бо ҳидоят ва дастгирии молиявӣ Пешвои миллат таҳияву чопи он роҳандозӣ карда шудааст, оид ба аҳамият ва зарурати нашри силсилаи мазкур Роҳбари давлат чунин ибрози ақида намудаанд: «Адабиёти ганӣ, пурмӯхтаво ва беш аз ҳазорсолаи мо барои худшиносӣ ва ифтихори милли вазифаи

муҳимро метавонад иҷро кунад. Ва пеш аз ҳама худи моро бо таърихи пурифтихорамон шинос намуда, саҳми адибонамонро дар инкишофи тамаддуни башарӣ нишон медиҳад. Ин осори гаронбаҳо дар ганҷинаи тамаддуни ҷаҳонӣ ҷойгоҳи хоше дошта, барои пешрафти фарҳангу маънавиёти халқҳои дигари олам хизмати шоиста намудааст... Ба мақсади дар хизмати насли замони истиқлол воғузур кардани осори ниёғони бузургамон мо тасмим гирифтем, ки осори беҳтарин ва арзишмандтарини онҳоро зери унвони «Ахтарони адаб» чун ганҷинаи бегазанд ва манбаи саршори панду ҳикмат ба хонандаи тоҷик ва ниёзмандони дигар пешкаш намоем. Ин кори хайр дар роҳи зинда нигоҳ доштани ба ҳаводорони адабиёти асил дастрас намудани шоҳкорҳои адабиямон амрест зарурӣ ва саривақтӣ» [3,с.10-11].

Гарчанде, ки ҳар чилди ин силсила бо теъдоди 5000 нусхагӣ чоп шудааст ва агар ин шумораро ба шумораи китобхонаҳо, ки тибқи маълумоти Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон имрӯз беш аз 6000 дар қаламрави ҷумҳурӣ фаъолият доранд тақсим кунем, пас маълум мегардад, ки ҳатто ба ҳар китобхона 1 нусхагӣ ҳам намерасад. Хушбахтона имрӯз матни электронии 37 чилди силсилаи «Ахтарони адаб» тавассути сомонаи интернетии «<https://zarowadk.ru/>» пешниҳод шудааст ва хоҳишмандон, бахусус китобдорон метавонанд нусхаи электронии чилдҳои мазкурро бемамоният фарокашӣ (скачать) намуда ба фонди электронии китобхонаҳои худ барои истифодаи минбаъда ворид созанд. Ин иқдом имкон медиҳад, ки талаботи хонандагон ҳам тариқи истифодаи фонди китобхонаҳои электронии анъанавӣ ва ҳам тавассути фонди китобхонаҳои электронии маҷозӣ қонеъ карда шаванд. Илова бар ин тавассути ин сомона имкони шинос шудан, мутолиа кардан ва фаро кашидани матни электронии китобҳои камёбу нодир имконпазир мебошад. Масалан дар қисми «Фолклор ва адабиёти бачагон»-и сомонаи мазкур матни электронии 91 китоби барои кӯдакону наврасон таъиншуда, барои мутолиа ва фарокашӣ пешниҳод шудааст [1].

Пешвои муаззами миллат дар суҳанронии хеш дар мулоқот бо намояндагони зиёиёни мамлакат (19.03.2008) таъкид карданд, ки: «Бисёр меҳоҳам, ки силсилаи «Ахтарони адаб» солҳои сол ба мардум хизмат кунад ва ба адабиёти мо шўҳрати тоза бахшад. Бояд корро тарзе ба роҳ монд, ки китобҳои чопшуда дар анборҳо беҳуда нахобанд, ба ниёзмандон чи дар шаҳрҳо, чи дар ноҳияҳо дастрас гарданд, ба марказҳои тоҷикону форсизабонони дунё роҳ ёбанд ва таблиғ шаванд. Китобҳое бояд ба нашр расонд, ки рисолати таърихӣ миллатро рӯшан намоянд, нерӯи зеҳниро бедор кунанд, моро ба донишандӯзӣ ҷаҳоншиносӣ бихонанд, оташи муҳаббатро ба Ватан, обу хоки поки он, рамзҳои муқаддаси милли дар дили мардум барафрӯзанд. Хонандаи мо имрӯз зиёдтар ба асарҳои ниёз дорад, ки дастовардҳои даврони истиқлолият, қору пайкори қаҳрамонони сохтмонҳои бузурги кишварамонро бо ҳақиқатнигорӣ ва завқи баланди бадеӣ инъикос менамоянд. Ба хотири он, ки наслҳои оянда аз қорномаи падарону бобоёни шӯҷои худ ба нафъи Тоҷикистони соҳибистиклол огоҳ бошанд, асарҳои арзанда ва мондагор бояд офарид» [5]. Ҳамзамон дар ин мулоқот Роҳбари давлат нисбати дар сатҳи паст қарор доштани сифати таълиму тарбия дар мактабҳои миёнаву олӣ ва коста шудани завқи китобхонии насли наврас изҳори нигаронӣ карда, таъкид доштанд, ки «Яке аз масъалаҳои дигари ташвишвар сол ба сол таназзул ёфтани муассисаҳои томактабӣ, аз мутолиа ва китобхонӣ дур мондани хурдсолону наврасон мебошад. Ман бори дигар таъкид мекунам, ки барои чун инсонии комилу бомаърифат ба воя расидани наврасон маҳз мутолиаи пайвастаи китобҳои бадеӣ, азхуд кардани донишҳои муосир, технологияҳои замонавӣ, шиносӣ бо дастовардҳои фарҳангӣ муосидат мекунад. Аммо, мутаассифона, бисёр дўкониҳои фурӯши китоб, рӯзномаву маҷаллаҳо аз байн рафтаанд. Ҳанӯз ҳам масъалаи дар шаҳру ноҳияҳо ва марказҳои сараҳолӣ кушодани дўкони мағозаҳои китоб ва аз пойтахт ба вилояту шаҳрҳо бурдани асарҳои тозанаشر пурра ҳал нашудааст. Бинобар ин, вазоратҳои фарҳанг, маориф ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ барои боз ҳам зиёд кардани теъдод ва фаъл гардонидани мағозаҳои савдои китоб, таъмини пайвастаи онҳо бо китобу маҷаллаҳои тозанаشر бояд тадбирҳои андешида, дар банди алоҳидаи бучети маҳаллӣ барои мукамалгардонии фонди китобхонаҳо маблағҳои махсусро ҷудо намояд» [5].

Соли 2008 аз ҷониби нашриёти «Маориф ва фарҳанг» зери силсилаи «Атфол» барои кӯдакон ва наврасон китобҳои «Чаро шамолак вазид?»-и Ҷўра Ҳошимӣ, «Кабўтарак»-и Олимхон Исмаилов, «Қиссаи гулшани осебрасида»-и Меҳмон Бахтӣ, «Озода шав»-и Наримон Бақозода, «Муқаддасоти Ватан»-и Начмиддин Зайниддинов, «Рӯбоҳ ва асп», «Парии обӣ»-и Бародарон Гримм ва афсонаҳои халқии «Пирамарди хандонрӯ», «Рӯбоҳе, ки ҷазояшро дид» бо теъдоди 10000 нусхагӣ ҳар кадоме нашр шуданд. Ҳамзамон дар соли 2008 нашриёти «Ирфон» таҳти унвони ягонаи «Саду як ғазал» осори шоирони классик: Саъдии Шерозӣ, Мирзо Бедил, Ҳофизи Шерозӣ, Муҳаммад Иқболи Лоҳурӣ ва Нақибхон Туғралро бо теъдоди ҳар кадоме 500 нусхагӣ

ба таъб расонид. Дар ин сол нашриёти «Истикбол» бошад чихати чопи китобчаҳои «Шоҳасп»-и Салими Зарафшонфар, «Ориёндухтар. Деваштич»-и Абдуурофеъ Рабизода, «Ишқи аввал»-и Саттор Турсун ҳар кадоме бо теъдоди 5000 нусхагӣ саҳм гирифт.

Солҳои 2009-2011 нашриёти «Рангинкамон» афсонаҳои «Бибигамбусак»; «Нахӯтак», «Бузаки чингилапо»; «Робиаи чилгазамӯй», «Каду, каду, чони каду!», «Чаро зог сиеҳ шуд?»-ро бо теъдоди ҳар кадоме 2000 нусхагӣ интишор намуд.

Соли 2010 нашриёти «Маориф ва фарҳанг» дар радифи чопи адабиёти таълимию методӣ ва илмиву оммавӣ чихати нашри адабиёти бадеӣ барои мактаббачагон низ саҳм гузошт. Аз ҷумла китобҳои «Бустон» ва «Гулистон»-и Саъдии Шерозӣ, «Мунтахаби ғазалиёт»-и Носири Бухорӣ, «Рубоӣёт»-и Умари Хайём, «Ғазалиёт ва рубоӣёт»-и Бадриддин Ҳилолӣ, «Қобуснома»-и Унсурулмаолии Кайковус, «Ҳазору як андарз»-и Низоми Ганҷавӣ, ҳикоёт ва ҳикматҳо аз «Гаршоспнома»-и Асадии Тусӣ, «Баҳористон»-и Абдурахмони Ҷомӣ, «Панднома»-и Анӯшервон, «Андарзнома»-и Мавлоно Ҷалолуддини Румӣ, «Мунтахаби ғазалиёт»-и Камоли Ҳучандӣ, «Сад панди Лукмони Ҳаким бар фарзанди арҷманд», «Саволҳои Анӯшервони одил ва ҷавобҳои Бузургмеҳри вазир» бо теъдоди 39000 нусха ба таъб расонид.

Барои дастрасии ҳарчи бештару бехтари насли хурдсол ба осори пурғановати адибони классики тоҷику форс аз ҷониби нашриёти «Адиб» солҳои 2011-2013 бо бозгӯии Шоири халқии Тоҷикистон Гулназар аз силсилаи қиссаҳои «Маснавии Мавлавӣ» 20 қисса ҳар кадоме иборат аз 8 саҳифа, ки бо расмҳои рангаи ҷилдор ороиш ёфта, бо теъдоди 100000 нусха рӯи ҷопро диданд.

Бо мақсади иҷрои Нақшаи ҷорабиниҳо чихати иҷрои супоришу дастурҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар вохӯрӣ бо зиёиёни мамлакат дар солҳои 2006-2010 дар хусуси ҳарчи бештар ба таъб расонидани адабиёт барои кӯдакону наврасон, таъмини таълимгоҳҳои санъати мамлакат бо китоб ва адабиёти таълимии зарурӣ, ва бад-ин васила мусоидат ба раванди таълиму тарбияи бачагон, ҳамчунин таъмини иҷрои бандҳои 14, 17 боби II ва бандҳои 2, 3, 6 боби IV Нақшаи ҷорабиниҳои Барномаи давлатии «Тарбияи ватанпарастии ҷавонони Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2006-2010», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31.10.2005, №421 тасдиқ шудааст, маҷлиси ҳайати мушовараи Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон қарорро «Дар бораи таъсиси муассисаи нашриявии «Адабиёти бачагона» аз 22 июни соли 2011, №3/3 «а» ба имзо расонид [2, с.1].

Ҳамин тавр, бори нахуст дар Тоҷикистони соҳибистиклол бо ҳидояти Пешвои муаззами миллат Эмомалӣ Раҳмон нашриёти махсусгардонидашуда барои чопи китобҳо барои кӯдакону наврасон таъсис ёфт ва ба фаъолият шурӯъ намуд. Ҳамзамон таҳияву татбиқи санадҳои меъёриву ҳуқуқӣ доир ба фаъолияти ноширӣ барои тақвияти раванди китобчопкунии миллии шароити мусоид фароҳам овард. Инчунин ғамхориҳои пайвастаи Президенти мамлакат дар самти ҷудо намудани маблағҳои зарурӣ барои нашри китобҳо, аз ҷумла китобҳо барои кӯдакону наврасон чихати дастрасии мактаббачагон ба китобҳои ниёзи хониш мусоидат кард.

ПАЙНАВИШТ:

1. Фолклор ва адабиёти бачагон [Манобеи электронӣ]. – Низоми дастрасӣ: (санаи истифодабарӣ 22.07.2021).
2. Қарори маҷлиси ҳайати мушовараи Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таъсиси муассисаи нашриявии «Адабиёти бачагона» аз 22 июни соли 2011, №3/3 «а» // БҶ МН «Адабиёти бачагона». – 2011. – С.1.
3. Раҳмон, Э. Ганҷинаи бегазанд // Рудакӣ: Ашъор / силсилаи «Ахтарони адаб». Иборат аз 50 ҷилд. – Душанбе: Адиб, 2007. – Ҷ.1. – С.10-12.
4. Раҳмон, Э. Зиёиёни парчамбардорони илму маърифатанд: суҳанронӣ дар мулоқот бо намояндагони зиёиёни мамлакат, 18 март соли 2006 // Раҳмон, Э. Истиклолияти Тоҷикистон ва эҳёи миллат: Иборат аз 11 ҷилд / мураттиб С.Фаттоев. – Душанбе: Ирфон, 2005. – Ҷилди 6. (2004, ноябр – 2006, апрел). – С. 472–490.
5. Раҳмон, Э. Суҳанронӣ дар мулоқот бо намояндагони зиёиёни мамлакат, 19 март соли 2008 // Раҳмон, Э. Истиклолияти Тоҷикистон ва эҳёи миллат: Иборат аз 11 ҷилд / мураттиб А. О. Асадов. – Душанбе: Ирфон, 2009. – Ҷилди 8. (2007, май – 2008, июл). – С. 305–322.
6. Раҳмон, Э. Суҳанронӣ дар таҷлили Рӯзи дониш, Дарси сулҳ ва оғози соли нави таҳсил, 1 сентябри соли 2016, ноҳияи Данғара // Раҳмон, Э. Истиклолияти Тоҷикистон ва эҳёи миллат: ҷилди 16 (2015, 29 сентябр – 2016, 25 сентябр) / мураттиб: А. Асозода: муҳаррирон: М. Алиев, Б. Султонова. – Душанбе: Ирфон, 2018. – С.480-494.
7. Раҳмонзода, А. Китоб омили бунёдии ташаккули тафаккури инсон ва тамаддун // Ҷумҳурият. – 2020. – 8 июн. – №106.

8. Раҳмонов, Э. Суханронӣ дар мулоқот бо намояндагони зиёиёни мамлакат, 20 март соли 2004 // Раҳмонов, Э. Истиқлолияти Тоҷикистон ва эҳёи миллат: Иборат аз 11 ҷилд / мураттиб С. Фаттоев. – Душанбе: Ирфон, 2005. – Ҷилди 5. (2002, сентябр – 2004, ноябр). – С. 294–317.
9. Раҳмонов, Э. Суханронӣ дар мулоқот бо намояндагони зиёиёни мамлакат, 18.03.2005 [Манобеи электронӣ]. – Низоми дастрасӣ: <http://www.president.tj/node/293> (санаи истифодабарӣ: 24.08.2021).
10. Раҳмонов, Э. Фарҳанг ҳастии миллат аст: суханронӣ дар мулоқот бо намояндагони зиёиёни мамлакат, 20 март соли 2001 // Раҳмонов, Э. Тоҷикистон: даҳ соли истиқлолият, ваҳдати миллӣ ва бунёдкорӣ / Э. Раҳмонов. – Душанбе: Ирфон, 2001. – Ҷилди 3. – С. 531-532.
11. Ҳисобот дар бораи фаъолияти Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2001 ва самтҳои минбаъдаи кори он дар соли 2002. – Душанбе: Матбуот, 2002. – С.46-47.
12. Ҳисобот дар бораи фаъолияти Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2002-ум ва пешниҳоди вазифаҳо роҷеъ ба самтҳои минбаъдаи кор дар соли 2003. – Душанбе: Матбуот, 2003. – С.14.

REFERENCES:

1. Folklore and Children's Literature [Electronic sources]. Regime of availability: <https://zarowadk.ru/skachat-besplatno-2/knigi-folklor-va-adabiyoti-bachagon.-html> (Date of appeal: 22.07.2021).
2. Resolution of the Meeting of Board of the Ministry of Culture of Tajikistan Republic “On Publishing-House Establishment” Children’s Literature from June 22, 2011, №3 / 3” a “// WB MN” Children’s Literature. - 2011. - P.1.
3. Rahmon, E. Priceless Treasure // Rudaki: Poems / Series “Akhtaroni adab”. In 50 volumes. - Dushanbe: Man-of-Letters, 2007. - V.1. - P. 10-12.
4. Rahmon, E. Intellectuals of Flags of Science and Education: Speech at a Meeting with Representatives of the Country’s Intelligentsia, March 18, 2006 // Rahmon, E. Independence of Tajikistan and Revival of the Nation: In 11 volumes / compiled by S. Fattoev. - Dushanbe: Cognition, 2005. – V.6. (2004, November - 2006, April). - P. 472-490.
5. Rahmon, E. Speech at a Meeting with Representatives of the Country’s Intelligentsia, March 19, 2008 // Rahmon, E. Independence of Tajikistan and Revival of the Nation: In 11 volumes / compiled by A. O. Asadov. - Dushanbe: Cognition, 2009. – V.8. (2007, May - 2008, July). - P. 305-322.
6. Rahmon, E. Speech on the Occasion of the Knowledge Day, Lessons for Peace and the Beginning of the New School Year, September 1, 2016, Dangara District // Rahmon, E. Independence of Tajikistan and Revival of the Nation: -V.16 (2015, September 29 - 2016, September 25) / compiler: A. Asozoda: editors: M. Aliyev, B. Sultonova. - Dushanbe: Cognition, 2018. - P. 480-494.
7. Rahmonzoda, A. Book Is a Fundamental Factor in Human Thinking Formation and Civilization // Jumhuriyat. - 2020. - 8 June. - № 106.
8. Rahmonov, E. Speech at a Meeting with Representatives of the Country’s Intelligentsia, March 20, 2004 // Rakhmonov, E. Independence of Tajikistan and Revival of the Nation: In 11 volumes / compiled by S. Fattoev. - Dushanbe: Cognition, 2005. – V.5. (2002, September - 2004, November). - P. 294-317.
9. Rahmonov, E. Speech at the Meeting with Representatives of the Country’s Intelligentsia, 18.03.2005 [Electronic sources]. - Access system: <http://www.president.tj/node/293> (Date of appeal: 24.08.2021).
10. Rahmonov, E. Culture Is the Essence of Nation: Speech at a Meeting with Representatives of the Country’s Intelligentsia, March 20, 2001 // Rakhmonov, E. Tajikistan: Ten Years of Independence, National Unity and Creativity / E. Rahmonov. - Dushanbe: Cognition, 2001. – V.3. - P. 531-532.
11. Report on Activities of the Ministry of Culture of Tajikistan Republic in 2001 and Further Directions of its Work in 2002. - Dushanbe: Press, 2002. - P. 46-47.
12. Report on Activities of the Ministry of Culture of Tajikistan Republic in 2002 and Proposals and Tasks for Further Work in 2003. - Dushanbe: Press, 2003. - P.14.